

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรบูรณ์) อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิต และความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ
3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 วิถีชีวิต และความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ชาวของคือ กลุ่มคนที่อยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงมาเป็นเวลายาวนานโดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี นักมานุษยวิทยาจัดชาวของอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic Language Family) ตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) สาขาเพียร์ (Pearic branch) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในหนังสือแคมโบซซึ่งชาวฝรั่งเศส ม.อติเมออร์ เขียนไว้เมื่อ พ.ศ. 2444 กล่าวว่ามีบาทหลวงองค์หนึ่งพบศิลาจารึกภาษาสันสกฤตที่ตำบลเขาสระบาปในศิลาจารึกมีข้อความว่าเมื่อ 1,000 ปีล่วงมาแล้วมีเมืองหนึ่งชื่อว่า “ควนคราบุรี” เป็นเมืองที่มีอาณาเขตกว้างขวางมากตั้งอยู่บนเชิงเขาสระบาป

เมืองจันทบุรีสันนิษฐานว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 1,000 ปี และเป็นเมืองที่ขอมสร้างขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงเมืองพิมาย เพชรบูรณ์ และลพบุรี เพื่อเป็นจุดเผยแพร่ วัฒนธรรมของขอม ไปสู่อาณาจักรทวารวดี ยี่กลาง คือศูนย์ บริเวณนครปฐมปัจจุบัน หลักฐานจากเอกสารแคมโบซฝรั่งเศสเรียก “ควนคราบุรี” ชาวบ้านเรียกว่า “เมืองนางกาไว” ตามชื่อผู้ครองเมือง ตั้งอยู่หน้าเขาสระบาปปัจจุบันเหลือแต่ซากตัวเมืองและซากกำแพงเมืองพอให้เห็นเค้าอยู่ ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นพวกขอม มีภาษาพูดของตนเองแตกต่างจากภาษาไทยและภาษาเขมร ต่อมาเมื่อไทยตั้งอาณาจักรสุโขทัย ขอมเสื่อมอำนาจลงจนในที่สุดก็ต้องเสียเมืองแถบชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ให้แก่ไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงจันทบุรีจึงกลายเป็นเมืองประเทศราชของไทย ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา พระรามาศวรตีเมืองเชียงใหม่ได้และนำเชลยลง

มาไว้ยังจันทบุรี นครศรีธรรมราช และสงขลา จึงทำให้วัฒนธรรมของจันทบุรีคล้ายคลึงกับไทยลานนาบ้าง ตัวอย่างเช่น ประเพณีการแต่งงาน จะมีพิธีผูกข้อมือทำขวัญคู่บ่าวสาว และยังมีหมู่บ้านเป็นหลักฐานเรียกว่า “บ้านลาว” เป็นต้น ในสมัยอยุธยาได้มีการย้ายเมืองจันทบุรีมาอยู่บริเวณแม่น้ำจันทบุรีเพื่อสะดวกในการคมนาคมติดต่อค้าขาย

การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ และด้านภาษา เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในยุคลัทธิชาตินิยมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481-2487) ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้อัตลักษณ์ของเกิดการเปลี่ยนแปลง นโยบายการสร้างชาติเพื่อความมั่นคงของท่านผู้นำทำให้ชาวชองต้องปฏิบัติตามแม่ต้องละเลิก ลดความเป็นท้องถิ่น เช่น การใช้ภาษาของ การนำวัฒนธรรมส่วนกลางมาใช้ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจการสร้างความทันสมัยในด้านต่างๆ ตามนโยบายการพัฒนา เช่นการตัดถนนเข้าสู่หมู่บ้าน การนำไฟฟ้าเข้ามาในชุมชน และนำเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้ามาในชุมชน ทำให้การดำเนินชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีบางส่วนของชาวชองเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้ชาวชองต้องการสินค้าและบริการต่างๆ มากขึ้น แต่รายได้ก็ยังคงมาจากการทำการเกษตรทำสวนผลไม้ ซึ่งยังมีการเสียเปรียบพ่อค้าคนกลางอยู่เสมอจนกระทั่งปัจจุบันในส่วนของ การคงอยู่ต่อเนื่องของอัตลักษณ์ของเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยให้ความเป็นของดำรงอยู่คือ ความสำนึกถึงคุณค่าเรื่องชาติพันธุ์ของชาวชอง

ตอนที่ 2 แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐและในการสำรวจรวบรวมข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร มีดังนี้

1. กระตุ้นให้ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาด้านสมุนไพรโดยผ่านชุมชนตำบลตะเคียนทองและโรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรบลัมภ์) ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
2. ร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนและบุคคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกสมุนไพร
3. ร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน และติดต่อผู้รู้ด้านสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อรวบรวมสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นมาทำการปลูกสมุนไพร
4. ร่วมดำเนินการนัดวันปลูกสมุนไพรในพื้นที่โรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรบลัมภ์) ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยใช้วิธีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามผล

4.3 ตอนที่ 3 แนวทางการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีดังนี้

1. มีแปลงสาธิตการปลูกสมุนไพรท้องถิ่นให้เห็นเป็นรูปธรรมในพื้นที่โรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรถัมภ์) ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

2. การเข้าถึงฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและศักยภาพที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การมีเฟซบุ๊ก (Facebook) และรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้านและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน ให้แก่สาธารณชนที่มีความสนใจ

3. เนื้อหา website มีการแสดงความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพร ชื่อสมุนไพร ชื่อวงศ์ของสมุนไพร สรรพคุณในการรักษาหรือป้องกัน หรือตามลักษณะการรับประทาน เป็นต้น อันจะนำไปสู่การดำเนินการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุกรรมพืชสมุนไพรที่หายาก ใกล้สูญพันธุ์ และเป็นการเพิ่มมูลค่าของพืชสมุนไพรในท้องถิ่นได้ต่อไป

4. มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Database) โดยใช้ช่องทางเว็บไซต์ของโรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรถัมภ์) และหน่วยงานของเทศบาลตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาโรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรถัมภ์) อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

คณะผู้วิจัยได้มองปรากฏการณ์ในภาพรวมของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ของซึ่งได้แปรเปลี่ยนผสมกลมกลืนกับคนไทยและได้รับวัฒนธรรมจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอดีตและนโยบายจากภาครัฐไทยในช่วงรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ดำเนินนโยบายชาตินิยมจึงทำให้วัฒนธรรมของถูกกดทับ ในช่วง พ.ศ.2481-2487 ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้อัตลักษณ์ของ เกิดการเปลี่ยนแปลง ตลอดทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ไหลบ่าเข้าสู่ชุมชนของจนเกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Acculturation) กลายเป็นพหุวัฒนธรรม (Cultural pluralism) ที่สามารถยอมรับกันได้ทั้งวัฒนธรรมไทย จีน อีสานและวัฒนธรรมคนชอง ถึงอย่างไรก็ตามยังคงปรากฏวัฒนธรรมของที่มีความเข้มแข็งเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้นแต่บางพื้นที่ยังไม่มี การขับเคลื่อนชุมชนในด้านวัฒนธรรม ตลอดทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ เช่น องค์ความรู้ด้านสมุนไพรพื้นบ้านของ องค์ความรู้เรื่องหม้อพื้นบ้าน องค์ความรู้อาหารพื้นบ้านของ องค์ความรู้ด้านภาษาของ และองค์ความรู้เชิงประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ของ ที่ชัดเจนซึ่งองค์ความรู้ของวิถีของยังคงมีอยู่แต่ยังขาดการร่วมกลุ่มการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมให้เข้มแข็งยั่งยืนยังไม่ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม ซึ่งในบางพื้นที่ยังมีการขัดผลประโยชน์และแบ่งกลุ่มชั่วอำนาจ ซึ่งมีความแตกต่างในสมัยอดีตวิถีคนชองเป็นวิถีของการเกื้อกูลซึ่ง

กันและกัน รักใคร่สามัคคีกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและอิงอาศัยพึ่งพิงกับระบบนิเวศธรรมชาติ

ดังที่กล่าวมาจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การขับเคลื่อนชุมชนในภาพรวมยังไม่เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับ อเนก รักเงิน (2551) ได้ศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี มีความมุ่งหมายในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ทางด้านชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อการต่อการสร้างขึ้นมาใหม่ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นของ ภายใต้บริบทการพัฒนาของประเทศไทย และเพื่อศึกษากระบวนการรวมกลุ่มทางชาติพันธุ์ของภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผลการวิจัยพบว่า ท้องถิ่นที่มีกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “ของ” ตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีภาษาและวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม แต่เมื่อการพัฒนาของรัฐหันมาให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น ภายใต้กรอบคิดวัฒนธรรมชุมชน จึงเปิดโอกาสให้คนบ้านคลองพลูร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เสกสรรความเป็นท้องถิ่นในนามที่เรียกว่า “ของ” ด้วยกระบวนการนำภาษาและวัฒนธรรมของที่สูญหายไปกลับมาฟื้นและประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการสร้างความแตกต่างระหว่างบ้านคลองพลูกับท้องถิ่นอื่นๆ ทำให้บ้านคลองพลูเป็นที่รู้จักกันในนามที่เรียกว่า “ชุมชนของ”

ผลกระทบจากการรื้อฟื้นความเป็นของที่เกิดขึ้น ได้กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ และทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่น เพื่อต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งนี้ก็พบว่า ความเชื่อเรื่องการมีบรรพบุรุษร่วมกัน ซึ่งสะท้อนผ่านพิธีกรรมการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ก็เป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติเพื่อแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างคนของกับกลุ่มคนไทยและคนจีนในบ้านคลองพลู และเป็นการสร้างสำนึกความเป็นของที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเชษฐพันธ์ อรุณ (2560) ได้ทำการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาคนไทยเชื้อสายของจังหวัดจันทบุรี โดยศึกษาพื้นที่ตำบลจันทเขลมและตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาชีเมฆ จันทบุรี พบว่าแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่นและหลักปรัชญาเศรษฐกิจเพียง แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการให้มีพื้นที่ปลูกสมุนไพรที่บ้าน

ในพื้นที่ตำบลจันทเขลมได้ใช้พื้นที่ป่าสาธารณะหมู่ที่ 5 ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาชีเมฆ จันทบุรี เป็นการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านและคนในชุมชนควรแบ่งหน้าที่การรักษาดูแลเมื่อสมุนไพรได้ถูกปลูกลงในพื้นที่แล้วซึ่งผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ นางลำแพน ศิลาปาน ตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมตำบลจันทเขลม อำเภอเขาชีเมฆ จันทบุรี และคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาให้ผู้ใดเข้าไปลักลอบทำผลประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ส่วนในพื้นที่ตำบลตะเคียนทองโดยใช้พื้นที่โรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรปถัมภ์) อำเภอเขาชีเมฆ จันทบุรี

จันทบุรี มีแปลงสาธิตการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนและคนในชุมชน
รับผิดชอบโดยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

2.ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

ในบริบททั้งสองพื้นที่ ได้แก่ ตำบลตะเคียนทองและตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรีมีประวัติศาสตร์ชุมชนอันยาวนานโดยเฉพาะประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของซึ่งมีประเพณี วัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ได้แก่ มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การมีประเพณีกาตัก (พิธีการ แต่งงานของคนชอง) ที่หาญได้ยากล้วนแฝงไปด้วยข้อคิดเชิงปรัชญาในการดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่การ ครองเรือน การมีหมอสุมไพรพื้นบ้านและสมุนไพรในพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถนำมาใช้ปรุงอาหาร มี อาหารพื้นบ้านของที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ ตลอดจนใช้ประโยชน์ในการป้องกันและรักษาโรค สามารถลดรายจ่าย และสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนได้ด้วย โดยเฉพาะสมุนไพรใน ชุมชนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องพึ่งการแพทย์กระแสหลัก จนเกินความจำเป็น ชุมชนของสามารถที่จะนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงได้อย่างลงตัว ซึ่งคนในชุมชนทั้งสองพื้นที่ควรจะมีส่วนร่วมวางแผนประเพณี วัฒนธรรมของ ตนนำประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็น หน้าที่ของปวงชนชาวไทยในรัฐธรรมนูญมาตรา 60 ที่ได้กล่าวถึงบุคคลมีหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุน การอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพรวมทั้งมรดก ทางวัฒนธรรม

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงพบว่า แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่นและหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ตำบลจันทเขลม และตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก ความหลากหลายทางชีวภาพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความ คล้ายคลึงกันทั้ง 2 พื้นที่ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเสร็จสิ้นไปแล้วเมื่อเดือนพฤษภาคม 2560 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ส่วนองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ค้นพบใน พื้นที่โรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรปถัมภ์) ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การนำสาระวิชาการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีนำไปบูรณาการเข้ากับ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรโดยผ่านแปลงสาธิตสมุนไพร ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จอย่าง เป็นรูปธรรมแล้ว อีกประการหนึ่งที่สำคัญโรงเรียนสามารถที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการอนุรักษ์ พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจะเป็นพี่เลี้ยง ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อเข้าร่วมในการเป็นสมาชิกซึ่งจะสามารถยกระดับและส่งเสริมศักยภาพของ

โรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของพันธุกรรมพืชต่างๆในอนาคตซึ่งเป้าหมายหลักของโครงการ ได้แก่ เพื่อพัฒนาบุคลากร อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย

คณะผู้วิจัยได้มองบริบทพื้นที่โดยภาพรวมพบว่า บริเวณทิศตะวันออกของโรงเรียน ตะเคียนทอง (เพชรโรบลัมภ์) มีพื้นที่ติดกับภูเขาจึงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมากซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกสมุนไพร สอดคล้องกับ นันทวัน ใจกล้า (2549 หน้า 35) ได้ทำการศึกษาการสืบสานภูมิปัญญาไทยใส่ใจสมุนไพรหมู่บ้านตะเคียนทอง คลองพลู กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี พบว่าชุมชนบ้านคลองพลู และตะเคียนทองยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านป่าที่มีคุณค่าทางยารักษาโรคและมีทุนทางสังคมที่เป็นบุคคลที่มีภูมิความรู้ด้านสมุนไพร สามารถนำมาใช้ในวิถีชีวิตของคนไทยได้ สมุนไพรเป็นของดีมีคุณค่าเมื่อนำมาใช้ประโยชน์ให้ถูกทางจะสามารถประหยัดต้นทุน ลดภาวะแทรกซ้อนจากการใช้ยาสมุนไพรยังสามารถลดภาวะโลกร้อนและเป็นแหล่งอาหารได้อีกด้วย

การปลูกสมุนไพรพื้นบ้านในพื้นที่โรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรบลัมภ์) สะท้อนให้เห็นถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติแก่ประชาชน โดยยึดหลัก “ทางสายกลาง” ได้แก่ ความมีเหตุผล คือ ตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดความพอเพียง ต้องใช้เหตุผลและพิจารณาด้วยความรอบคอบ มีความพอเพียง คือ รู้จักพอประมาณ พออยู่ พอมี พอกิน พอใช้ ประหยัด และไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น การมีภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ การเตรียมใจให้พร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและพร้อมที่จะรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ การมีความรู้ คือ นำความรู้มาใช้ในการวางแผนและดำเนินชีวิต การมีคุณธรรม ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสมุนไพรจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนสามารถนำมาบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน จึงนับได้ว่าภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสมุนไพรเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันอย่างหนึ่งในห่วงที่ 3 ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถลดรายจ่ายได้ กล่าวคือ สมุนไพรพื้นบ้านสามารถนำมาใช้ในการป้องกันและรักษาโรคในชั้นปฐมภูมิได้โดยไม่พึ่งพา หรืออิงกับระบบการแพทย์แผนปัจจุบันมากเกินไป

ดังนั้นสมุนไพรจึงเป็นเสมือนหนึ่งที่อยู่คู่กับคนในชุมชนมายาวนาน สอดคล้องกับจูเลียน สจิวด์ (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาผู้สนใจศึกษาทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ที่ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และยังมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักในการกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรมรวมทั้งคนในชุมชนด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ชุมชนควรร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มีเนื้อหาครอบคลุมประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเกษตร ความเชื่อ ขนบจารีต ประเพณี ภาษา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญา กฎระเบียบของชุมชน การบริหารและการจัดการทรัพยากรโดยใช้กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

2. วัฒนธรรมอำเภอเขาคิชฌกูฏ หน่วยงานเทศบาลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เทศบาลตำบลตะเคียนทอง และโรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรโรปลั่มภ) ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรีควรจัดประชุมร่วมกันวางแผนแนวทางการสร้างชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ไทย ให้เข้มแข็งและสนับสนุนงบประมาณการขับเคลื่อน มีแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ชัดเจนและร่วมกับสภาเยาวชนเพื่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนโดยใช้กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อน

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาศักยภาพของสมุนไพรพื้นบ้านของเพื่อสร้างมูลค่าด้านสมุนไพรโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม กับคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. ควรศึกษาการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านของโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏ (การแพทย์แผนไทย) เทศบาลตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
3. ควรศึกษาสภาพปัญหาสมุนไพรพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
4. ควรศึกษาการดำรงอยู่ของหอมพื้นบ้านในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
5. ควรมีการวิจัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ศึกษาแนวทางการอยู่ร่วมกับป่า และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยองค์กรชุมชนชาวของ โดยเน้นบริบทพื้นที่ภูมินิเวศวัฒนธรรม ที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และในเขตป่าต้นน้ำ
6. ควรวิจัยต่อยอดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project – Based Learning Management) ในสถานศึกษาของชุมชน มุ่งพัฒนาเยาวชนชาวของให้ร่วมกันศึกษาค้นคว้า ระดมความคิด และทำงานเป็นทีม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี